

Носова Б. М.,

канд. наук із соц. ком., доцент кафедри соціальних комунікацій

Інститут журналістики

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

УДК 007:304:316.752

Роль особистості в комунікативному діалозі про втрату чутливості

У статті досліджено комунікативні особливості тексту розмови двох інтелектуалів. Розглянуто особливості комунікації з читачами, сприйняття реципієнтами комунікації, статус особистості в комунікації. Проаналізовано, як генеруються цінності сучасного суспільства. Щоб розглянути комунікативні особливості тексту філософського діалогу використано системний підхід. Л. Донскіс, З. Бауман звертаються до прикладів позитивних/негативних впливів медіа на суспільство. Комунікативною особливістю у діалозі Л. Донскіса і З. Баумана виступає домінантність медіа у конструюванні дійсності. У діалозі вони визначають причини втрати людської солідарності з жертвами катастроф, появи брутальної нечутливості до змарнованого буденного життя індивідів. Співрозмовники вважають, що економічні, соціальні й політичні перетворення в Східній Європі змінили статус незалежних інтелектуалів, позбавили їх лідируючих позицій у суспільстві. У діалозі Л. Донскіса і З. Баумана йдеться про трансформації соціальних, політичних цінностей. Вони критично оцінюють жорстокість, байдужість, замкнутість влади. Інтелектуальна складова діалогу посилює комунікативне сприйняття тексту. Темі діалогу показують визначну роль кожного як особистості. Вони говорять про реформи університетів, розвиток університетської науки, роль і місце вчених в інформаційному суспільстві. Ці теми рідко обговорюють у суспільствах. Високий статус науковців дає змогу узагальнити проблеми сучасного європейського наукового гуманітарного дискурсу. Л. Донскіс і З. Бауман показують нову етичну перспективу. Це філософія майбутнього. Вона заперечує моральну сліпоту.

Ключові слова: дискурс; діалог; комунікація; медіа; суспільство.

Вступ. У передмові для українського читача Л. Донскіс повідомляє так про книгу «Моральна сліпота»: «У 2013 році я написав книжку спільно із Зигмунтом Бауманом, одним із найвидатніших філософів нашого часу. Вона була складена у формі живого філософського діалогу про втрату чутливості через такі особливості сучасного людського життя, як атомізація, фрагментація, самотність, ізоляція, непевність, незахищеність і ненадійність» [1, V]. Нам вдалося актуальним розглянути у цьому дослідженні комунікативні особливості філософського діалогу тому, що вони показують категорії добра і зла у глобальному вимірі. Текст діалогу виглядає як пошук альтернативи моральній сліпоті, як «діалог про нову етичну перспективу» [1, 18].

Теоретичне підґрунтя. Хоч книжка вже надрукована багатьма мовами, але у науковому обігу її ідеї ще не представлені. Частково подібні теми порушувалися у «Рефлексивній соціології» П. Бурдьє, Л. Вакана. Але це, на наш погляд, не може бути підставою для порівняльних характеристик. «Академічне поле», «соціальний простір», «соціологія соціології», «французьке інтелектуальне поле після Другої світової війни» – вислови П. Бурдьє, що фігурують

у тексті публіцистичної дискусії з Л. Ваканом. Темою їх комунікації були праці П. Бурдьє.

Праці П. Бурдьє дають певні вектори щодо розуміння і тлумачення інших комунікативних особливостей текстів бесід, інтерв'ю, дискусій. Про одну з найважливіших своїх праць П. Бурдьє пише так: «Номо Academicus» можна і слід читати як дослідницьку програму *будь-якого академічного поля* [2, 27]. Він вважає, що одним із завдань цієї праці була потреба показати, що «протиставлення *універсального й унікального, номотетичного аналізу й ідеографічного опису – це хибна антиномія*» [2, 27].

Іншим твором, що послужив теоретичною основою досліджень комунікативних особливостей діалогу З. Баумана і Л. Донскіса, стала праця З. Баумана «Плинні часи» [3]. Частина роздумів про порушення усталених соціальних інститутів у глобалізованому світі, про нові стратегії виживання, а також про відчай і надію у мінливому житті знайшли розвиток у діалозі з Л. Донскісом.

Із тексту книги «Моральна сліпота» видно, як активно двоє видатних особистостей вдаються до теорій Ю. Габермаса. Для нашого дослідження важливо спиратися на міркування

Ю. Габермаса щодо «комунікативної дії», «мовного взаєморозуміння» [4, 54; 55]. Ю. Габермас вважає: «Оскільки комунікативна дія означає таке вживання мови, яке орієнтоване на взаєморозуміння, вона має відповідати суворим умовам. Діячі, що беруть у ній участь, намагаються *спільно* узгоджувати один з одним свої плани в горизонті розділеного життєвіту і на основі спільних тлумачень ситуації». [4, 54]. На його думку «запровадження поняття комунікативної дії спирається на певну концепцію мови та взаєморозуміння» [4, 58].

Естетичний потенціал для визначення комунікативних особливостей тексту черпаємо з праці українського філософа С. Кримського «Під сигнатурою Софії», зокрема його «стратегії сучасного наукового мислення» [5, 212]. С. Кримський розглядає проблеми гуманітарної революції на межі ХХІ ст. [5, 223], що базується на новому феномені наукового пізнання – формуванні особливого суб'єкта, який репрезентує «кооперативне, сумісне мислення машинно-людських систем» [5, 220].

Мета дослідження – показати комунікативні особливості тексту не тільки як розмови двох інтелектуалів, а й як комунікації з аудиторією читачів, сприйняття реципієнтами комунікації, статус особистості в комунікації. З цього випливає *завдання* проаналізувати текст на предмет генерування нових цінностей сучасного суспільства. Адже ціннісна шкала ХХІ ст. включає не тільки традиційну згасаючу боротьбу добра і зла, а й віртуалізацію почуттів, ілюзію реальності в симулякрах щоденного буття.

Методи дослідження. Під час дослідження використано системний підхід, щоб розглянути комунікативні особливості тексту філософського діалогу як піднесення духовних цінностей, моральних якостей для сучасного сприйняття їх суспільством.

Результати дослідження. Інтелектуали починають обговорення злободенних питань із втрати приватності в плинний час, проблем перетворення ідентичності в Європі на «ідентеймент» (identainment) за аналогією з entertainment (розвагами). Іронічна образність супроводжує основні фрагменти обговорюваних тем з боку З. Баумана. Підсумовуючи аналіз прикладів трансформації минулого, він пише: «П'єса під назвою «пошуки ідентичності» або «побудова ідентичності» ставиться по-різному режисерами конкурентами, охоплюючи весь спектр театральних жанрів, від епічної драми до фарсу або гротеску, хоч нечисленні трагедійні постановки стають дедалі рідкішими, ніж у відносно недалекому минулому» [1, 45].

Л. Донскіс у відповідь зауважує на адіафоризації людської поведінки, тобто неважливості певних речей: «Те, що відбувається, неважливе, бо не спрямоване на нас і не стосується нас» [1, 48]. У канві тексту є звертання до прикладів позитивних/негативних впливів медіа на суспільство. Комунікативною особливістю тут є інструментарій домінантності – переваги медіа у конструюванні дійсності. Л. Донскіс об'єктивно говорить про позицію ЗМІ: «Часто ми не можемо звести до купи дві взаємопов'язані й навіть взаємозалежні речі: надмірність словесно й візуально продемонстрованого насильства і жорстокості в наших ЗМІ та відверто садистичну й мазохічну практику політичних коментаторів, що прагнуть принизити інших і себе» [1, 51]. Розглядаючи у діалозі причини втрати людської солідарності із жертвами катастроф, появи брутальної нечутливості до змарнованого буденного життя індивідів, співбесідники сходяться на думці, як економічні, соціальні й політичні перетворення в Східній Європі змінили статус незалежних інтелектуалів, позбавивши їх лідируючих позицій у суспільстві. Та хіба тільки інтелектуалів: «Східна Європа, як лабораторія найшвидших змін у сучасній історії, втратила можливість мислити й діяти повільно» [1, 57]. Зміна життєвих темпів викликала прискорення реакції мислення, дій і вчинків незалежних інтелектуалів. Л. Донскіс іронічно називає східноєвропейських інтелектуалів «бідними кузенами своїх західноєвропейських колег» [1, 57]. Цим поділом він підкреслює велику складність утвердження науковця зі Східної Європи у західному світі. У відповідь З. Бауман зауважує на змінах, що відбулися у мові людини з новим темпом життя: «Першою жертвою квапливого життя і тиранії миті є мова – вихолощена, збідніла, звільгаризована і позбавлена значення, яке має нести» [1, 60]. Приклади змін, що їх відчуває світ, обидва мовці черпають у працях філософів, письменників – авторів різних антиутопій: Т. Адорно, О. Гакслі, Дж. Орвела, М. Уельбека, Є. Замятіна.

Інша теза, яку обговорюють Л. Донскіс і З. Бауман, – це роль інтелектуалів у ХХІ ст., адже «ми живемо у світі, в якому дедалі менше місця залишається для таких людей, як Андрій Сахаров, Іван Павло II чи Вацлав Гавел» [1, 65]. Причиною звуження кола впливу інтелектуалів «дофейсбучної доби» (вираз Л. Донскіса) є їх відсутність у мережах нових технологій. Новітні засоби комунікації здатні осучаснювати присутність особистостей у суспільстві: «Можете бути онлайн – мусите бути онлайн. Коли ви офлайн, випадаєте з реальності» [1, 65].

Нові технології змінюють платформу, на якій формувалися й існували прогресивні особистості. Співрозмовники приходять до висновку, в який спосіб змінюється характер нації як такої: «Нація, що була в добу твердої сучасності суспільством пам'яті, колективних почуттів і морального вибору, тепер стала суспільством споживачів. (...) В епоху Facebook-у нації стають екстериторіальними об'єднаннями зі спільною мовою і культурою» [1, 69]. Мобільність кожного індивіда, його онлайн ставлення до подій сучасності стали визначальними. «Чи ви присутні в мережі, чи відсутні. Такий щоденний плебісцит плинного сучасного життя», – вважає Л. Донскіс. У цій думці його беззаперечно підтримує З. Бауман. Він розвиває твердження про важливість нових засобів комунікації з мало обговорюваних раніше позицій, поширюючи узагальнення, що «електронні джерела інформації зуміли встановити цілковитий або майже цілковитий контроль над вибором цілей» [1, 70]. З. Бауман знаходить багато фактів, які свідчать про вплив нових інформаційних технологій на зміцнення демократії і посилення боротьби за права людини. Він також формує розгорнутий образ-порівняння: «...Джек Дорсі, Марк Цукерберг та їхні товариші по зброї – це генерали Війська Демократії та Прав Людини, що наступає, а ми всі, що щебечемо в Twitter-і та надсилаємо повідомлення через Facebook, їхні солдати» [1, 71–72].

Для текстів З. Баумана у діалозі важливими є звертання до філософів, до прикладів із життя, а також прагнення розглядати нові технології у політичних схемах та їх використання владою. До комунікативних особливостей тексту книги слід віднести узагальнювальні висновки, які робить З. Бауман після розлогіх аналітичних міркувань з приводу тем, заданих Л. Донскісом. Часто такі висновки ініціюють новий аналіз, що вже відшукується у наступній площині діалогу. Розмірковуючи над тим, у який спосіб нові інформаційні технології подають владу і політику в комунікації з народом, видатний соціолог завершує думку висновком про причини криз: «В основі всіх криз, на які багатий наш час, лежить криза *управління та інструментів ефективної дії*. А похідне від цього – неприємне, принизливе та дратівливе почуття *приреченості* на самотність перед обличчям *спільної небезпеки*...» [1, 76].

Про приреченість і самотність перед спільною небезпекою З. Бауман пише у зв'язку з людським обуренням в усьому світі тиранічними й авторитарними режимами. Ці явища непокори він називає феноменом «люди на

вулиці», «методикою люди офлайн на вулицях». Посилаючись на дослідження Т. Пехта та Ф. Стайнера щодо «заколоту багатих проти бідних», він робить висновок про облудність намірів багатіїв. У результаті: «Підірвано засади соціальної солідарності та громадської відповідальності, скомпроментовано ідею соціальної справедливості, стерто ганьбу і суспільний осуд жадібності, ненажерливості та показного споживання – це перетворено в об'єкт публічного захоплення та культу популярності» [1, 79].

З. Бауман, відповідаючи на згадані Л. Донскісом проблеми двоїстості впливів нових технологій у медіа – позитивні та негативні, – розвиває діалог у напрямі політичного аналізу розвитку суспільних відносин. Так, він звертає увагу на появу прекаріату. Не тільки як терміна, введеного в обіг Г. Стендингом, який з'єднав два терміни – «пролетаріат» і «середній клас». З. Бауман виокремлює цю «надзвичайно строкату сукупність в єдину категорію» [1, 80]. Це дає можливість аналізувати незворотність процесу перетворення пролетаріату в прекаріат і його атомізацію. У пошуках відповіді на питання «чи зможе «прекаріат» перетворитися в «рушія історії», він коротко аналізує події на площі Тагрір, появу наметів під час акції «Захопи Волл-стріт» у Нью-Йорку, у лондонському Сіті, біля парламентів у Греції та Іспанії. І вважає, що позитивна відповідь мало ймовірна. А також помічає, що «тиранія та самоорганізований натопт несумісні» [1, 85]. Натомість «демократія може без зусиль вивести людей на вулиці, запозичити чи привласнити їхні прапори, не змінюючи при цьому політику, крім хіба що мови переконання» [1, 85].

Інтерпретуючи діалог двох інтелектуалів, можемо зробити висновок, що їх тези часом комунікують зі сприйняттям читача, в даному разі нашим сприйняттям. Адже іноді ми можемо ствердно завершити їхню думку: так, йдеться й про українські революції, про українські медіа. Особливо, коли З. Бауман згадує вимогу Ч. Райта Мілса повернути ЗМІ інтелектуалам. Або, коли посилаючись на Р. Дебре, називає сучасний період історії медіакратією. (За Р. Дебре – влада медіа, влада посередності).

Коли аналізуємо іноді афористичні, іноді прогностичні висновки у діалозі Л. Донскіса й З. Баумана, тоді ж паралельно виникає думка про статус і роль особистості в комунікації з аудиторією. З. Бауман зауважує про гаданий кінець «ідей та інтелектуалів». На наш погляд, він заперечує самого себе. Адже він також належить до інтелектуалів, які підносять нові ідеї. Л. Донскіс уже належить до іншого

покоління, яке йде за ним. Скоріше тут не відбудеться кінця інтелектуалів і їх історії. Обидва співрозмовники звертаються у своїх коментарях до світосприйняття й ролі в цьому процесі медіа, до ідей Ж. Бодріяра про симулякри і симуляцію реальності.

У зв'язку з цими послами варто згадати про взаємодію політичної комунікації з медійною. Про це написав Д. Дзолу у праці «Демократія і складнощі», яку, до речі, свого часу дуже критикував З. Бауман. Можливо, певні висновки щодо розвитку моделей демократії та її інституцій, зроблені вченим майже двадцять років тому, виявилися застарілими і неактуальними зараз. Але деякі положення розділу «Верховенство комунікації» заслуговують на увагу хоча б у сенсі методології. Так, Д. Дзолу вважає, що засоби масової комунікації є не лише провідниками політичної соціалізації, а й «виконують ширшу функцію виробництва і соціального розподілу знань» [6, 273]. Йому належить думка про те, що «сама преса й електронні ЗМІ формують наше сприйняття і створюють колективні критерії, що дають нам змогу розуміти своє оточення; вони виконують роль постійного контексту, з яким порівнюються навіть наші особисті відчуття» [6, 273]. Не відкидаючи традиційних методів дослідження комунікації, він закликав «енергійно відстоювати необхідність холистичного і мультидисциплінарного підходу», що відкриє можливості «опанувати не тільки всезростаючу складність феномену комунікації, але й стрімку її інтеграцію, яку вона переживає у функціональному (зростаюча різноманітність ЗМІ), та в територіальному плані (глобалізація)» [6, 273].

Як і двадцять років тому італійський вчений застерігав від надмірного інформаційного тиску, так і в XXI ст. Л. Донскіс стурбований тим, що «основна проблема сучасної політики, схоже полягає радше у справжньому демократичному вияві та законності, а не в пошуках ефективних форм публічної комунікації», а телевізійні реаліті-шоу стають панівною формою політичного життя [1, 114–115].

Розділ «Між страхом і байдужістю: втрата чутливості» з книжки «Моральна сліпота» є вагомим внеском у розвінчування дешевих сенсацій. Часто такі сенсації постачає медійна комунікація. Наприклад, природні лиха в минулі століття не спричиняли у багатьох народів сум'яття й апокаліптичного страху, бо не було можливостей дізнаватися про них онлайн. А приходячи у свідомість із переказів, чуток, фольклору, такі страхітливі повідомлення ставали частиною побутової культури минулого.

За Л. Донскісом сьогодні «страх говорить мовою невизначеності, невпевненості й ненадійності, що їх наша доба постачає у великій кількості, навіть з надлишком» [1, 118].

Здіалогу Л. Донскіса і З. Баумана впливають перестороги трансформації соціальних, політичних цінностей. Критичність оцінок сучасних культур жорстокості, байдужості, замкненості, що відображаються у культурі влади, врівноважується порівняннями викликів, що поставали перед людством у різні епохи та дійшли до нас у творах філософів, письменників.

Інтелектуальний складник діалогу посилює комунікативне сприйняття тексту. Л. Донскіс якимось розгубленим тоном запитує, чому зараз ніхто не розповідає європейських історій, «щоб посилити здатність до інтерпретування та асоціації, розкрити чужий досвід, травми, мрії, бачення та страхи?» [1, 198]. На наш погляд ця книга-діалог є, по суті, інтерпретацією гуманітарної європейської історії із застереженнями і публічними викликами.

Аналізуючи текст «моральної сліпоти», співрозмовники широко обговорюють проблеми сучасних університетів. Цьому присвячений розділ книги «Споживацький університет: нове почуття безглуздості та втрати критеріїв». Л. Донскіс виносить на обговорення становище вченого в Східній Європі у руслі стратегії «зроби це сам»: «Будь викладачем, ученим і менеджером одночасно в одній особі. Знайди гроші для дослідження, здійсни дослідження, опублікуй монографію, а тоді проведи інформаційну кампанію з метою промоції» [1, 161]. У відповідь З. Бауман узагальнює конкурентні зміни на ринку праці у споживацькому суспільстві від зростання соціальної нерівності до появи «покоління Y».

З. Бауман характеризує представників «покоління Y» як таких, які першими прийшли «у світ, що вже мав інтернет і вмів здійснювати цифрову комунікацію в «реальному часі» [1, 185]. Про недоліки цього покоління він говорить, порівнюючи його з попередниками. У «покоління Y» немає підстав пишатися моральними та інтелектуальними цінностями, бо сучасне суспільство має занадто багато спокус. А на ринку праці стільки секретів, що не вгадати, яким буде завтра.

Л. Донскіс повертає дискусію до становища міжнародного наукового ринку та розшифрування евфемізму «мандрівний учений» стосовно тих науковців, які змушені часто змінювати місце праці.

Висновки. Завдання дослідження стосувалися вивчення того, як відбувається генерування

нових цінностей сучасного суспільства у текстах діалогу двох особистостей. У висновку можемо зазначити, що застереження двох інтелектуалів щодо того, як треба долати незахищеність, непевність, ізоляцію та втрату чутливості в людському житті прокладають шлях до формування нових якісних цінностей. Обговорюючи надважливі суспільні виклики мовою, зрозумілою для читачів різної освітньої спроможності, ці вчені наближають різноманітні історії до сприйняття звичайних людей. Генерування нових цінностей – це й заклик бути завжди онлайн завдяки новим технологіям передачі інформації. Але при цьому більше довіряти гуманітарним наукам, не допускати «морального вакууму, створеного технологіями» [1, 12]. Зокрема З. Бауман у вступі акцентує на збереженні моралі й громадянського обов'язку на противагу споживацьким ініціативам, хоча «мережа людських зв'язків, сплетена з нитки моралі, стає дедалі слабкішою і нетривкою та поступово рветься» [1, 24].

На наш погляд, комунікативні особливості діалогу двох інтелектуалів проявляються у виборі мало обговорюваних у суспільствах тем: реформи університетів, розвиток університетської науки, роль і місце вчених в інформаційному суспільстві. Паралельно з цими темами спливає узагальнення проблем сучасного європейського наукового гуманітарного дискурсу, його фрагментації на миттєву ідентифікацію, «якщо ви американець, британець чи француз, то вам досить представитись, і цим усе сказано» [1, 201]. Л. Донскіс вважає вадою дискурсу, коли литовець, латиш чи естонець мають докладати значних зусиль, переповідаючи співрозмовникам національну історію, бо вони відсутні у масовому нарративі Заходу [1, 201].

Можна вважати, що до комунікативних особливостей належить побудова книжки «Моральна сліпота». Кожна частина діалогу одного з авторів не завжди є продовженням обговорюваної теми. Іноді один із співрозмовників узагальнює окремі явища, описані у попередньому спічі. Фрагменти тексту, що належать З. Бауману, більше виражають загальні тенденції, хоч і не завжди зрозуміло поєднані в теоретичному плані з сучасною європейською гуманітаристикою. Вони традиційно ціннісні поєднанням «високої теорії» та «мрій і політичних візій».

Л. Донскіс у текстах аналізує прорахунки системних змін у науковій сфері та робить висновок про відсутність стратегій у галузі гуманітарних наук у Центральній та Східній Європі. Його оцінки часом емоційні та метафоричні:

«Стати заручником політики чи економічних показників своєї країни є своєрідним прокляттям сучасності, зважаючи на те, що панівні історико-політичні наративи та інтерпретації, які користуються попитом, прийшли із Заходу» [1, 202].

Комунікативні особливості проявляються також і у мовних конструкціях. Йдеться про використання займенників «ми», «нас» для посилення переконливості окремої думки, займенника «я» для стверджувального ефекту певної позиції. Для тексту характерне часте використання латинських виразів, прикладів та образів з філософських праць минулого, літературних різножанрових творів XIX–XX ст., авторами яких є письменники різних країн.

На наш погляд, перспективним буде подальше вивчення діалогу З. Баумана і Л. Донскіса у світлі моральних пересторог і попереджень з огляду на стрімкий розвиток комунікацій та швидкість поширення інформації. Автори прогнозів щодо цифрової епохи Е. Шмідт, Дж. Коен іронічно зауважують: «Інформація рветься на волю, тому, як то кажуть, ніколи не записуйте того, чого б ви не хотіли почути в суді або побачити на першій шпальті газети. В майбутньому це прислів'я стосуватиметься не тільки того, що ви кажете й пишете, а й того, які сайти ви відвідуєте, кого додаєте в друзі в соціальній мережі та що вирішуєте «вподобати», а також того, що роблять, кажуть і поширюють ваші приятелі» [7, 62]. Цей прогноз свідчить про докорінну зміну низки суспільних цінностей. Саме про нову етичну перспективу як філософію майбутнього йдеться у діалозі про моральну сліпоту. Зокрема з'являється поняття відповідальності за свої дії, вислови у віртуальному світі; поняття кібербезпеки і конфіденційності постають як виклики під час користування новими технологіями. Дискурс нового цифрового світу від Е. Шмідта і Дж. Коена виступає прагматичним попередженням щодо зміщення моральних смислів.

Список літератури

1. Бауман З. Моральна сліпота. Втрата чутливості у плинній сучасності / З. Бауман, Л. Донскіс; [пер. з англ. О. Буценка]. – К. : Дух і літера, 2014. – 280 с.
2. Бурдье П. Рефлексивна соціологія / П. Бурдье, Л. Вакан; [пер. з англ. А. Рябчук]. – К. : Медуза, 2015. – 224 с.
3. Бауман З. Плинні часи: життя в добу непевності / З. Бауман; [пер. з англ. А. Марчинського]. – Львів: Критика, 2013. – 176 с.
4. Габермас Ю. Постметафізичне мислення / Ю. Габермас; [пер. з нім. В. Купліна]. – К. : Дух

Українське журналістичкознавство, 2016, вип. 17

і ітера, 2011. – 280 с.

5. *Кримський С.* Під сигнатурою Софії / С. Кримський. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 367 с.

6. *Дзоло Д.* Демократія і складність: реалістический підход. / Д. Дзоло; [пер. с англ.]. – М. : Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 320 с.

7. *Шмідт Е.* Новий цифровий світ. Як технології змінюють державу, бізнес і наше життя / Е. Шмідт, Дж. Коен; [перекл. з англ. Г. Лелів]. – Львів: Літопис, 2015. – 358 с.

Reference list

1. *Bauman, Z.*, Donskis L. (2015), *Moral Blindness: The Loss of Sensitivity in Liquid Modernity*, Dukh

i Litera, Kyiv, 280 p.

2. *Bourdieu, P.*, Wacquant L. (2015), *Reflexive Sociology*, Medusa, Kyiv, 224 p.

3. *Bauman, Z.* (2013), *Liquid Times: Living in an Age of Uncertainty*, Krytyka, Kyiv, 176 p.

4. *Habermas, J.* (2011), *Postmetaphysical Thinking*, Dukh i Litera, Kyiv, 280 p.

5. *Krymskiy, S.* (2008), *Under the Sign of Sofia*, Publishing House «Kyiv-Mohyla Academy», Kyiv, 367 p.

6. *Zolo D.* (2010), *Democracy and Complexity: A Realist Approach*, Higher School of Economics State University Publishing House, Moscow, 320 p.

7. *Schmidt E.*, Cohen J. (2015), *The New Digital Age: Reshaping the Future of People, Nations and Business*, Litopys, Lviv, 358 p.

Nosova Bogdana.

The Role of the Individual in the Communicative Dialogue on the Loss of Sensitivity

The aim of the article is to show the communication features of the text of conversation between two intellectuals. It has been dealt the features of communication with readers, recipients' perception of communication, and the status of the individual in communication. It has been analyzed how the values of modern society are generating. It was used a systematic approach to review the communication features of philosophical dialogue text. L. Donskis, Z. Bauman are turning to examples of positive / negative media effects on society. The media dominance in the construction of reality acts as the communicative feature in L. Donskis and Z. Bauman dialogue. They determine in the dialogue the causes of the loss of human solidarity with the victims of disasters, the emergence of brutal insensitivity to wasted everyday life of individuals. The parties believe that the economic, social and political transformations in Eastern Europe were changed the status of independent intellectuals and were deprived of their leading position in society. L. Donskis and Z. Bauman refer in their dialog to the transformation of social and political values. They are critical to cruelty, indifference, and isolation of government. The intellectual component of the dialogue reinforces the communicative perception of the text. The dialog topics are showing everyone's prominent role as a personality. They talk about the universities reforms, the development of the university researches, and the role and place of academics in the information society. These topics are rarely discussed in societies. The high level of researchers allows them to summarize the modern European academic humanitarian discourse problems. L. Donskis and Z. Bauman show the new ethical perspective. This is the philosophy of the future. And it denies the moral blindness.

Keywords: discourse; dialogue; communication; media; society.

Носова Б. Н.

Роль личности в коммуникативном диалоге о потере чувствительности.

В статье показаны коммуникативные особенности текста разговора двух интеллектуалов. Рассмотрены особенности коммуникации с читателями, восприятия реципиентами коммуникации, статус личности в коммуникации. Проанализировано, как генерируются ценности современного общества. Чтобы рассмотреть коммуникативные особенности текста философского диалога использован системный подход. Л. Донскис, З. Бауман обращаются к примерам положительных/отрицательных воздействий медиа на общество. Коммуникативной особенностью в диалоге Л. Донскиса и З. Баумана выступает доминантность медиа в конструировании действительности. В диалоге они определяют причины потери человеческой солидарности с жертвами катастроф, появления грубой нечувствительности к потерянной повседневной жизни индивидов. Собеседники считают, что экономические, социальные и политические превращения в Восточной Европе изменили статус независимых интеллектуалов, лишили их лидирующих позиций в обществе. В диалоге Л. Донскиса и З. Баумана речь идет о трансформации социальных, политических ценностей. Они критически оценивают жестокость, равнодушие, замкнутость власти. Интеллектуальная составляющая диалога усиливает коммуникативное восприятие текста. Темы диалога показывают выдающуюся роль каждого как личности. Они говорят о реформах университетов, развитии университетской науки, роли и месте ученых в информационном обществе. Эти темы редко обсуждают в обществах. Высокий статус ученых позволяет обобщить проблемы современного европейского научного гуманитарного дискурса. Л. Донскис и З. Бауман показывают новую этическую перспективу. Это философия будущего. Она отрицает нравственную слепоту.

Ключевые слова: дискурс; диалог; коммуникация; медиа; общество.